

۹۲ / ۱ / ۱۹

جلسه ۸۵

صحیح و اعم

دوشنبه

سال سوم

صحیح و اعم (۲۱)

۹۲ / ۱ / ۱۹

جلسه ۸۵

صحیح و اعم

دوشنبه

سال سوم

پیشنخوان

طرح یک اشکال توسط مرحوم آخوند

پاسخ مرحوم آخوند به اشکال

اشکال مرحوم بروجردی به مرحوم آخوند

ما می گوئیم

اشکال مرحوم نائینی به مرحوم آخوند

ما می گوئیم

طرح یک اشکال توسط مرحوم آخوند

امر مرکب نیست: چراکه هر مرکبی را که شما تصویر کنید، گاه فاسد است مثلاً نماز ۴ رکعتی در حال سفر فاسد است و بالعکس

جامع
نمی تواند
امر مرکب باشد

دلیل اول:

محال است عنوانی که از طلب حاصل می شود را در متعلق طلب اخذ کرد

دلیل دوم:

لازمه این سخن، هم معنی بودن صلوة و مطلوب است؛ در حالیکه چنین نیست

دلیل سوم:

بنابر این نظر، در صورت شک در اجزاء و شرائط داریم نمی توانیم براءت جاری کنیم و احتیاط کنیم؛ در حالیکه صحیحی ها در چنین جایی به براءت تمسک می کنند

همان دلیل سوم صورت قبل:

یعنی در این صورت یقین داریم چیزی از ما خواسته شده ولی نمی دانیم کدامین آن را تحصیل می کند، در اینجا باید احتیاط کنیم

احتمال اول:

نمی تواند جامع
عنوان «مطلوب»
باشد

جامع
نمی تواند
امر بسیط باشد

احتمال دوم:

نمی تواند جامع
عنوان ملازم
«مطلوب» باشد

پاسخ مرحوم آخوند به اشکال

جامع، عنوانی بسیط است که ملازم با مطلوبیت است

و از نمازهای خارجی انتزاع می شود و با نمازهای خارجی متحد است (به نحو اتحاد کلی و مصداق)

در چنین موردی **برائت** جاری می شود و نه احتیاط

چراکه:

اگر جایی محصل، **وجودی غیر از محصل** داشت ← باید **احتیاط** شود

اگر جایی محصل، **مصداق محصل** است ← باید **برائت** جاری شود

مرحوم
آخوند

اشکال مرحوم بروجردی بر مرحوم آخوند در جامع صحیحی

موضوع له صلوة مفهوم «**ناهی از فحشا و معراج مؤمن**» نیست

دلیل اول: آنچه از صلوة متبادر می شود این معانی نیست

دلیل دوم:

اگر موضوع له «ناهی عن الفحشا» باشد آیه شریفه «**إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ**»

چنین می شود:

«**الناهی عن الفحشاء و المنکر ینهی عن الفحشاء و المنکر**».

دلیل:

**مرحوم
بروجردی**

همین اشکال به نوعی در کلام مرحوم **نائینی** هم مورد اشاره قرار گرفته است

طبق نظر مرحوم آخوند:

موضوع له صلوٰة چیزی است که اثرش نهی از فحشا و منکر است و نه عنوان «ناهی عن الفحشاء»

شاهد نظریه مرحوم آخوند:

ایشان نمازهای خارجی را **فرد و مصداق** آن موضوع له می دانست
در حالیکه اگر موضوع له «ناهی» باشد، نمازهای خارجی **سبب و محصل** آن می شوند

دفاع از نظریه مرحوم آخوند:

شارع جامع بین نمازهای صحیح را تصویر کرده ولی آن را **نمی تواند یا لزومی نمی بیند** به عرف بفهماند
در مرتبه بعد **مصداق** های این جامع که دارای خواص و آثاری هستند، را به عرف نشان داده است
این عملکرد **عرفی** است و در نامگذاری های دیگر عرفی هم رواج دارد

ما
می گوئیم

اشکال مرحوم نائینی به مرحوم آخوند

گفته شده که جامع بین افراد صحیح قابل فرض است
ولی ممکن است نتوانیم خود آن را معرفی کنیم ولی می توانیم به آن اشاره کنیم

اشاره از طریق معلول:

یعنی از راه اجر و ثواب که معلول نماز هستند

اشاره از طریق علت:

یعنی از راه مصالح و مفاسد که علت نماز هستند

دو راه اشاره به
جامع

از دیدگاه مرحوم نائینی :

اولا: مصالح و مفاسد (قربان کل تقی و ..) علت غایی تشریح صلوة است
ثانیا: صلوة دو معلول دارد یکی اجر و ثواب و یکی هم تحقق قربان کل تقی

کلام مرحوم نائینی در ارتباط بین جامع صلاتی و اجر و ثواب، ارتباطی با کلام آخوند ندارد
ولی در رابطه با قربان کل تقی و جامع صلاتی ناظر به فرمایش آخوند خراسانی است

مرحوم
نائینی

ما
می گوییم

نقد مرحوم نائینی بر راه معلول

این راه باطل است چراکه:

أولاً: ممکن است اثر متعدد باشد، یعنی معلوم نیست که همه نمازها دارای اثری یکسان باشند

ثانیا: اشتراک اثر دلیل بر وحدت مؤثر نیست

البته لازم است بین دو شیء که ماهیت متعدد دارند و هر دو علت هستند، جامعی باشد که آن جامع

واحد علت پیدایش معلول های مشترک باشد

اما چون آن جامع، ماهیت آن دو شیء را نمی سازد لذا لازم نیست که آن جامع موضوع له باشد

مرحوم
نائینی
(۱)

نقد مرحوم نائینی بر راه معلول

ثالثاً: اثر نماز، بعد از اتیان نماز حاصل می شود و اتیان نماز بعد از امر به نماز است و امر به نماز بعد

از تسمیه

پس نمی تواند اثر که متأخر از تسمیه است وجوداً، در تسمیه دخیل باشد

مرحوم
نائینی
(۲)

ثالثاً: اگر مسمی چیزی باشد که اثر را پدید می آورد در این صورت :

اگر صلوة مأمور به شد، «آنچه اثر را پدید می آورد» مأمور به شده است،

پس اگر در جزئیت چیزی در صلوة شک کردیم (اقل و اکثر ارتباطی) باید احتیاط کنیم،

چراکه در حقیقت شک در تحقق موضوع له داریم

درباره «اولا»:

ظهور «الصلوة معراج المومن» ← **معراج مؤمن** اثر مشترکی است که بین افراد صلوة موجود است لذا اگر هر نماز یک اثر مخصوص به خودش داشته باشد باز اثر واحد در همه، قابل تصویر است

درباره قاعده الواحد:

آنچه در اینجا با آن کار داریم قاعده: «الواحد لا یصدر إلا من الواحد» است
قاعده الواحد در مورد **واحدهای حقیقی بسیط** و نه اعتباری جاری است

درباره «ثانیا»:

حصول خارجی اثر اگرچه وجوداً متأخر است ولی می توان آن را در مقام تسمیه اخذ کرد
پس «اثر» را می توان در رتبه تسمیه لحاظ کرد

درباره «رابعا»:

طبق عقیده مرحوم آخوند «اثر» داخل در موضوع له نیست بلکه موضوع له چیزی است که این خاصیت را دارد ولی این **خاصیت** در موضوع له دخیل نیست ولی در هر صورت وحدت اثر در اعتباری ها، کاشف از وحدت مؤثر نیست

ما
می‌گوییم
(۲)